

Natuurmonumenten

Investeer mee in levend landgoed Eerde

Programma Eerde

De vier uitdagingen voor een levend landgoed

1. Geef het landgoed weer allure
2. Optimaliseer het landschap en de natuurwaarden
3. Maak het agrarisch gebruik duurzaam en vitaal
4. Creëer unieke en innovatieve belevissen

Voorwoord

Bij Ommen in Overijssel ligt een landgoed van Europese allure, landgoed Eerde. Het kasteel met bijgebouwen, waterpartijen en parkbos is een lust voor het oog. Wie ronddwaalt tussen de akkers en boerderijen ervaart de rust van een ver verleden. Natuurmonumenten heeft hier vanaf 1949 een fantastisch cultuurhistorisch natuurlandschap in stand gehouden. Iedere bezoeker, uit Den Ham of Amsterdam, zal dit beamen. Maar landgoed Eerde raakt haar glans kwijt. Er is werk aan de winkel. De kasteelfundamenten zijn ernstig aangetast en het parkbos en de houtwallen zijn toe aan groot onderhoud. Ook de natuur staat onder druk. Er ligt een ambitieuze uitdaging om de landbouw duurzamer te maken. En veel meer mensen zouden de kans moeten krijgen landgoed Eerde te ontdekken. Dat is een enorme opgave. Daarom heeft Natuurmonumenten een goed doortimmerd 10-jarenplan gemaakt om de oude grandeur te herstellen: Programma Eerde.

Uitvoering van dit plan kost 10 miljoen euro. Van de Nationale Postcode Loterij ontving Natuurmonumenten uit de extra trekking 2008 maar liefst €2.065.000. Dat is een fantastisch bedrag, maar onvoldoende. Om de begroting rond te krijgen, doen we een beroep op u. Met steun van provincie, gemeente, waterschap, Europese Unie, bedrijven, fondsen en particulieren kunnen we Eerde behouden door ontwikkeling. In deze brochure leest u wat het betekent als u zich aan Eerde verbindt. Doe mee en deel mee in het succes. Eerde verdient het.

Jos Bisschops
programmamanager Eerde Natuurmonumenten

Programma Eerde: voor een levend landgoed

1. Geef het landgoed weer allure
2. Optimaliseer landschap en natuurwaarden
3. Maak het agrarisch gebruik duurzaam en vitaal
4. Creëer unieke en innovatieve belevenissen

Cultuurhistorisch natuurlandschap

Eerde is als een Russisch matroesjka poppetje: robuuste natuur omvat een ongeschonden cultuurlandschap. Daarbinnen ligt een landgoed met een parkbos, een kasteeltuin en een schitterend kasteel.

Goed om te weten dat Eerde...

- een bewogen geschiedenis kent;
- een roofriddernest was rond 1380;
- een adellijke familie met idealen, de Van Pallandts, huisvestte;
- diverse oorlogen trotseerde;
- huis was voor Quakers;
- rond 1925 de thuisbasis was voor de sterkampen van wijsgeer Krishnamurti;
- deels is ingericht in Hollands Classicistische stijl;
- zo'n 20 monumentale gebouwen telt;
- plaats biedt aan honderden dieren en planten;
- 45 bedreigde soorten herbergt;
- onderdeel is van het Europese natuurnetwerk Natura 2000;
- het gaafste kleinschalige Nederlandse kampenlandschap is;
- circa 300 landschapselementen kent zoals hagen, heggen en hakhoutbosjes;
- prominent onderdeel is van de Landschapscollectie;
- Belvédère gebied is;
- in 1949 door Natuurmonumenten is aangekocht (deelgebied Eerder Achterbroek);
- nu 540 hectare omvat;
- een enthousiaste groep vrijwilligers en boswachters heeft;
- jaarlijks meer dan 150.000 bezoekers trekt.

“Onze vader was een idealist. Hij wilde mensen laten genieten. Toen hij het landgoed kreeg, heeft hij het direct opengesteld. Vader wilde dat zo veel mogelijk mensen dit moois konden ontdekken.”

Erin Oudshoorn, baronesse Van Pallandt; links op de foto met Irthe André de la Porte, baronesse Van Pallandt

Programma Eerde: voor een levend landgoed

Natuurmonumenten heeft een goed doortimmerd plan klaarliggen om landgoed Eerde voor de toekomst veilig te stellen. De komende tien jaar willen we met uw steun de grandeur in oude glorie herstellen.

1 Geef het landgoed weer allure

In de statige lanen vallen gaten, oorspronkelijke lijnen in tuinontwerpen vervagen en zichtassen zijn verdwenen. Eerde is haar glans kwijt en dat is een groot verlies. Er is dringend extra geld nodig om dit cultuurhistorisch erfgoed te behouden voor toekomstige generaties. Natuurmonumenten wil dat geld besteden aan herstel van de unieke landgoedelementen zoals parkbos, kasteeltuin, lanen, vijvers, Grand Canal, kasteelgrachten en zichtas.

Geef gebouwen toekomst

Bestaande gebouwen willen we met innovatieve aanpassingen nieuwe functies geven. Zo houden ze bestaansrecht in de toekomst. Daarnaast is geld nodig voor restauratiewerk aan de vele gebouwen en bouwwerken, zoals fundamenteën en bruggen. Dat geldt bij uitstek voor de rijksmonumenten zoals kasteel, jachthuis en koetshuis.

Kloppend hart

Op een steenworp afstand van het kasteel ligt een cluster van gebouwen. Net als vroeger toen het landgoedleven zich concentreerde rondom het kasteel, wordt dit weer het kloppend hart van Eerde. In het voormalige jachthuis werken boswachters. Het naastgelegen koetshuis verwelkomt recreanten voor een natuurtocht, cultuurexcursie of voor een bezoek aan de landgoedwinkel met streek- en natuurproducten.

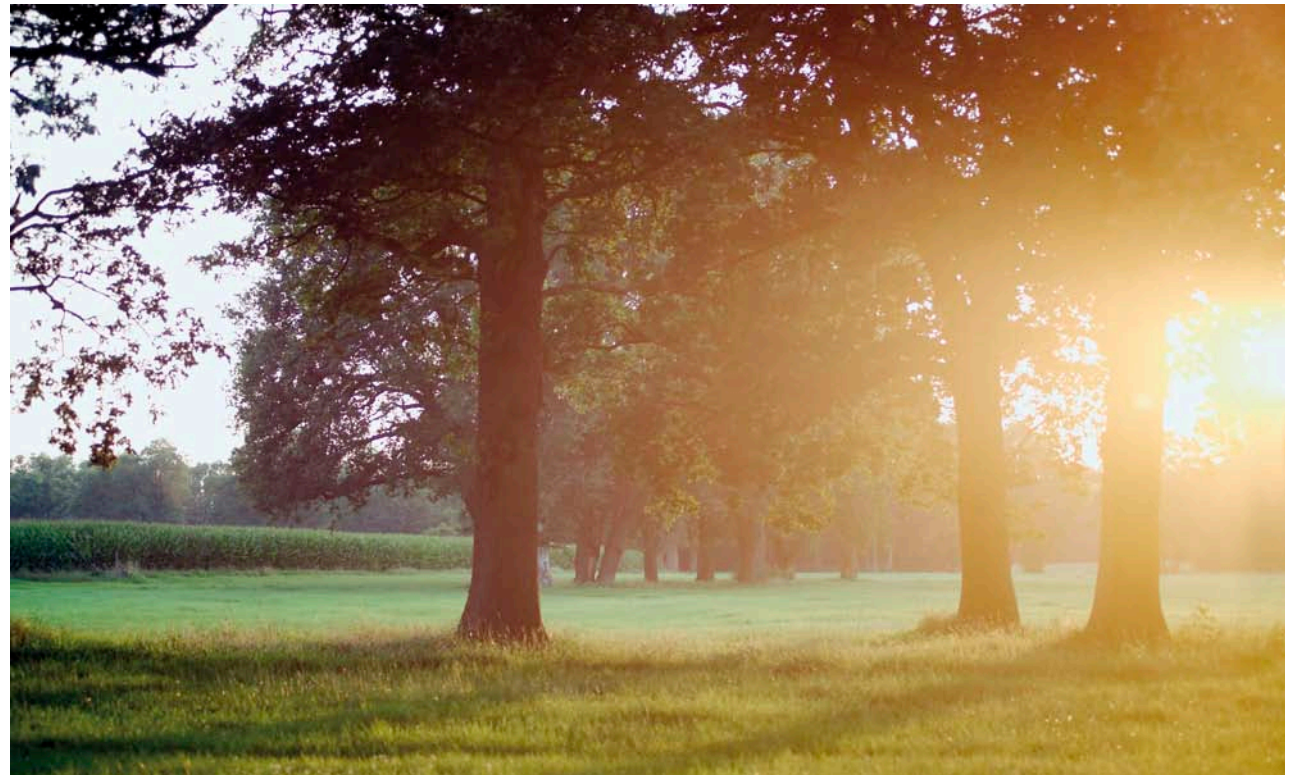

2 Optimaliseer het landschap en de natuurwaarden

Hoewel Eerde nog altijd prachtig is, is duidelijk dat het kleinschalige landschap van weleer aan kwaliteit inboet. Daarom wil Natuurmonumenten de circa 300 landschapselementen vitaliseren.

Natuur helpen

Door uiteenlopende factoren staat de natuur onder druk. Natuurmonumenten wil de biotoop verbeteren van dieren en planten die het moeilijk hebben. Zoals bijvoorbeeld van kamsalamander, adder en franjestaart. Daarnaast is verdroging voor de natuur een groot probleem. In de vijvers en grachten op het landgoed staat soms helemaal geen water. Natte heidevelden verdrogen en de dotterbloemhooilanden van vroeger zijn grotendeels verdwenen. Natuurmonumenten wil de verdroging aanpakken. Samen met Waterschap Regge en Dinkel gaan we de Regge nieuw leven inblazen. De rivier kan straks weer ouderwets kronkelen en van tijd tot tijd buiten haar oevers treden.

"Om een das te zien moet je uren in de bosjes schuilen. Op gepaste afstand tuur je in de schemering naar een paar saaië gaten in de grond. Muggen zoemen om je hoofd. Niet reageren, stil blijven zitten! En jawel, na uren wachten, steekt een zwart-wit snuitje uit de burcht. Je eerste jonge das! Kippenvel. Op zo'n moment weet je weer waar we het allemaal voor doen."

André Knobben, boswachter Natuurmonumenten Salland

3 Maak het agrarisch gebruik duurzaam en vitaal

Het is tegenwoordig niet eenvoudig om te boeren in een kleinschalig landschap. Onze pachters zullen dat bevestigen. Toch wil Natuurmonumenten de streekeigen combinatie van landbouw en natuur op passende wijze behouden. Natuurmonumenten werkt daarom met de pachters aan een visie op duurzaam agrarisch gebruik en de inpassing in individuele bedrijfsplannen. Samen gaan we voor duurzaamheid en kwaliteit. Natuurmonumenten stimuleert goede voorbeelden, zoals op pachtboerderij de Meulenhorst. Ook participeren we in het project Echt Overijssel.

Echt Overijssel: zo van het land

In Echt Overijssel werken agrariërs, natuurorganisaties en kennis- en onderzoeksinstituten aan een duurzaam beheerd en aantrekkelijk Vechtdal. Streekproducten, zoals brood en vlees, zijn te koop bij de plaatselijke middenstand.

Boerderij de Meulenhorst: combinatie van natuur, landbouw en zorg

Heico en Marianne Blekkenhorst pachten boerderij de Meulenhorst van Natuurmonumenten. Het echtpaar werkt aan plannen om de biologische melkveehouderij, ijsboerderij en streekwinkel te combineren met zorg, een bierbrouwerij en een multifunctionele ontvangstruimte. Met hun ondernemersplan wonnen zij in 2007 de Countryside Exchangeprijs.

"We waren laatst een kalfje kwijt. 's Ochtends was het beestje geboren, 's avonds was het nergens te vinden. De volgende ochtend lag het heerlijk verscholen in een houtwal. Aan de andere kant graasden reekalveren."

Marianne Blekkenhorst, samen met Heico, de derde generatie pachters van de Meulenhorst

4 Creëer unieke en innovatieve belevenissen

Wie rondwaalt over de historische zandwegen van Eerde, tussen akkers en schilderachtige boerderijen, ervaart de rust en schoonheid van een ver verleden. Dat gevoel willen we samen met u vasthouden en versterken. Daarnaast zijn er kansen voor nieuwe innovatieve recreatievormen.

Recreatieplan

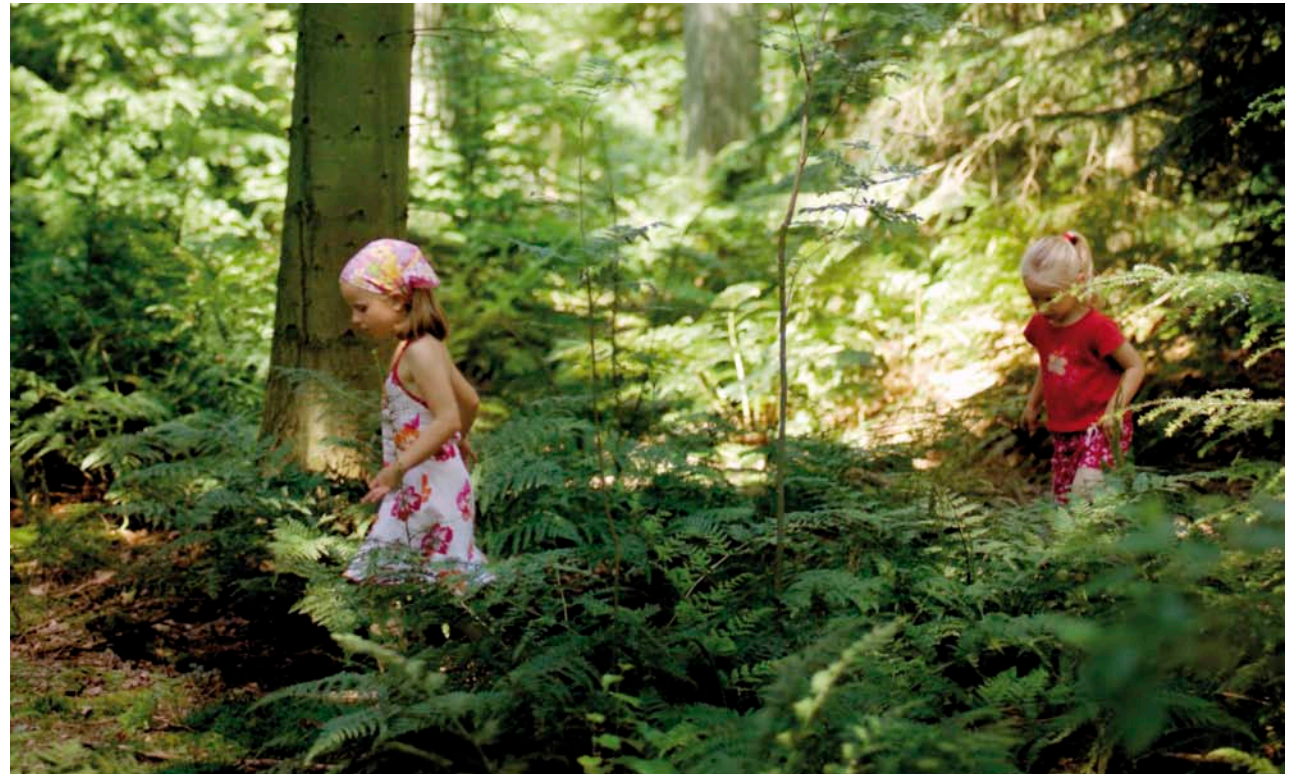
Met andere natuurorganisaties, landgoedeigenaren, gemeenten en het waterschap werken we aan een recreatieplan. Daarbij staan we voor behoud en herstel van karakteristieke historische zandwegen. Maar we gaan ook eigentijdse multimediale toepassingen benutten. Denk bijvoorbeeld aan een digitale rondleiding door het kasteel via de website of een PDA-toepassing (PDA: Personal Digital Assistant). Een combinatie met een educatief ridder- en jonkvrouwspel is ook mogelijk.

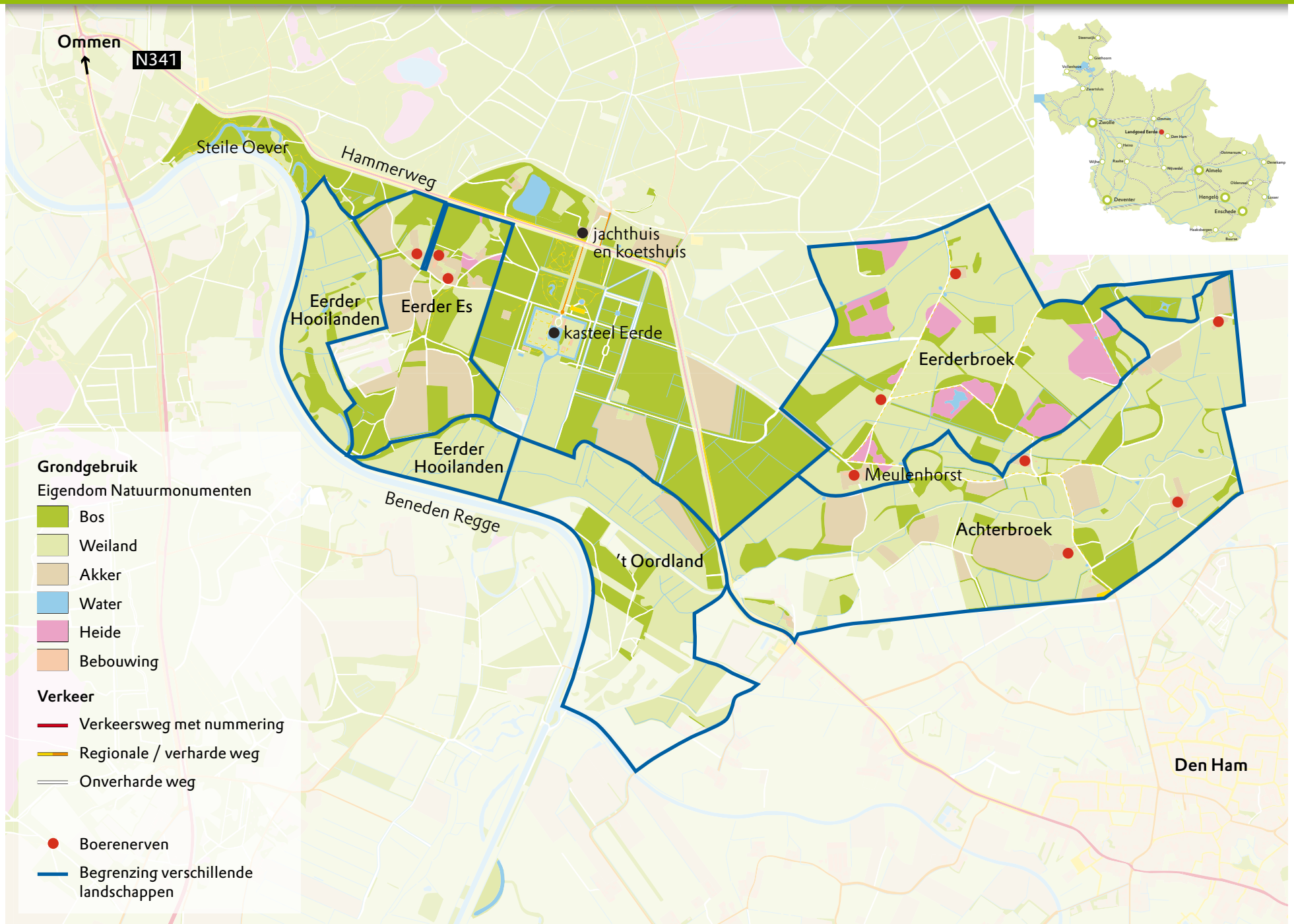
Ommen en Twenterand

In 2007 overnachtten 1,4 miljoen toeristen in de gemeente Ommen. Die miljoenen bezoekers komen vooral voor de natuur, de rust en het afwisselende landschap. De gemeenten willen die kwaliteiten behouden. Zo benadrukt Twenterand in haar toekomstvisie beleving en leefbaarheid van het landelijke gebied te willen stimuleren.

Eerde bindt mensen!

Eerde is naast natuurgebied van Natuurmonumenten ook het werkterrein van pachters, de achtertuin van inwoners van Den Ham en Ommen en een geliefd wandel- en fietsgebied voor bezoekers uit de regio en toeristen uit de Randstad... Eerde bindt mensen dankzij een zeldzame combinatie van kwaliteiten!

Doe mee; Eerde heeft u nodig

Natuurmonumenten zorgt sinds 1949 dagelijks voor behoud van landgoed Eerde. Voor groot onderhoud en herstel van de oorspronkelijke grandeur zijn echter omvangrijke investeringen nodig. Er ligt een ambitieuze opgave voor ons om de parel Eerde veilig te stellen voor de toekomst. Met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij kunnen we een eerste stap zetten. Maar ook uw hulp is nodig. Er is in totaal zo'n 10 miljoen euro nodig om te kunnen doen wat noodzakelijk is. Hierna volgen voorbeeldprojecten waarbij direct steun nodig is.

Programma Eerde biedt volop kansen voor alle betrokkenen in de regio, zoals:

- behoud van monumentale gebouwen;
- vergroten biodiversiteit;
- perspectievolle landbouw;
- mooi en vitaal landschap;
- investering in lokale economie;
- stimulering streekelijke producten;
- veerkrachtig watersysteem;
- toeristische impuls van de streek.

Wilt u bijdragen aan Programma Eerde? Neem contact met ons op. Wij informeren u graag over uiteenlopende participatiemogelijkheden en de winst die het u oplevert:

Jos Bisschops
Programmamanager Eerde
T (038) 344 80 22
M (06) 51 27 68 10

Jantine Wesselink
Fondsenwerver
T (038) 344 80 31
M (06) 55 82 51 77

“Landgoed Eerde is een prachtig, aansprekend project. Het is een goed voorbeeld van natuurbehoud in Nederland. Unieke landgoedelementen, zoals het parkbos en de kasteeltuin, worden hersteld. Wij vinden het bovendien belangrijk dat zo veel mogelijk mensen het natuurgebied beleven. Zo geven we iets terug aan de Nederlanders, en vooral aan alle deelnemers van de Nationale Postcode Loterij, die de extra gift mogelijk maakten.”

Marieke van Schaik, hoofd afdeling goede doelen
Nationale Postcode Loterij

Vier voorbeeldprojecten op rij

1. Restauratie fundamenteën kasteelcomplex

Stevige fundamenteën zijn essentieel voor monumentale gebouwen. De kasteelfundamenteën op Eerde verkeren echter in zorgelijke staat. Het water uit de kasteelgracht heeft de fundamenteën van het kasteel en de bijgebouwen dusdanig aangetast dat snel ingrijpen noodzakelijk is. Om restauratie onder water mogelijk te maken, moet de gracht worden leeggepompt. Daarbij moeten de vissen, reptielen en amfibieën tijdelijk verhuizen. Tijdens de restauratie is speciale aandacht vereist voor het muurbloempje aubrietia. In het voorjaar kleuren deze planten de muren schitterend paars. Er zijn mensen die speciaal hiervoor naar Eerde komen.

Kostenraming: 500.000 euro.

2. Herstel en ontwikkeling landschapselementen

Natuurmonumenten heeft twee jaar gewerkt aan het wetenschappelijk in kaart brengen van het landschap van Eerde. De 300 landschapselementen zoals bomerij, esrand, singel en houtwal zijn grondig doorgelicht. Van elk element is vastgesteld wat de functie was. Houtwallen dienden vroeger bijvoorbeeld als prikkeldraad. Daarna is bepaald hoe we deze elementen volgens de jongste inzichten kunnen herstellen. Veelal betekent het dat een houtwal deels tot op de grond 'afgezet' wordt, zodat de stobben in het voorjaar weer uitlopen. Om de 10 à 15 jaar is de kap opnieuw nodig om het besloten coulisselandschap in stand te houden. Om de beleving van het landschap niet te verstoren, pakken we niet alle elementen tegelijkertijd aan. De uitvoering neemt 18 jaar in beslag.

Kostenraming 18 jaar: 1.800.000 euro.

3. Kleurrijke graanvelden en graslanden

In graanvelden horen akkerkruiden, als klaproos, korenbloem en kamille thuis. Daarom streeft Natuurmonumenten binnen het samenwerkingsverband Echt Overijssel naar zo veel mogelijk kleurrijke graanakkers op Eerde. Dat betekent nogal wat voor de bedrijfsvoering van pachters en boeren, die omschakelen van maïs op graan. Dotterbloemhooiland is volgens veel natuurliefhebbers het mooiste hooiland. Om de oude dotterbloemhooilanden terug te krijgen, moet de verdroging op Eerde aangepakt worden. Samen met Waterschap Regge en Dinkel gaan we het slotenpatroon en de bemaling aanpassen. Hierdoor krijgen dotterbloemen weer een kans. Uitgekiend hooibeheer is vervolgens nodig om de dotters te behouden.

Kostenraming: 300.000 euro.

4. Innovatieve en interactieve belevenissen

Om het landschap toegankelijk te houden voor fietsers en wandelaars is groot onderhoud gewenst van alle zandwegen. Een flinke operatie die nodig is om de klassieke beleving van het landschap in stand te houden. Ook wil Natuurmonumenten nieuwe recreatiemogelijkheden ontwikkelen, met behulp van eigentijdse multimediale toepassingen. Denk bijvoorbeeld aan een PDA-toepassing. Een PDA, of Personal Digital Assistant, is een draagbaar toestel dat computer, telefonie en e-mail combineert. Steeds meer mobiele telefoons / PDA's beschikken over een gps-functie en Windows Mobile. We willen de PDA inzetten bij de beleving van natuur, landschap en cultuurhistorisch erfgoed. Zo wordt het verleden van Eerde gekoppeld aan de techniek van morgen. We zoeken partijen die met ons deze uitdaging willen oppakken.

Kostenraming: 500.000 euro.

Colofon

Tekst: Natuurmonumenten

Eindredactie: Michel Verschoor

Fotografie: Natuurmonumenten, Max de Krijger,
Tom van Elst, Kina/Fred van Wijk, Kina/Paul van
Galen, GPD/Koen van Weel, privécollectie familie
Van Pallandt, privé collectie familie Blekkenhorst

Kaart: Edwin van de Laar

Ontwerp: Sam Gobin

Druk: Kwak & Van Daalen & Ronday

april 2009

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten is een vereniging van ruim 880.000 leden, met een gezamenlijk doel: zorgen voor natuur in Nederland. Daarom verwerven en beheren we natuurgebieden – het zijn er inmiddels 345 met een gezamenlijke oppervlakte van 100.000 hectare. Zo houden we Nederland open en groen, en kunnen we blijven genieten van de natuur.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten

Regio Overijssel en Flevoland
Emmastraat 7
8011 AE Zwolle
T (038) 344 80 20
F (038) 375 85 07
www.natuurmonumenten.nl

Natuurmonumenten. Als je van Nederland houdt.